

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 191/2018-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. marca 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej, zo sudcu Miroslava Duriša a sudcu Ladislava Orosza (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], vo veci namietaného porušenia jeho základných práv a slobôd podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 8 ods. 2, čl. 40 ods. 3 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 TdoV 15/2016 z 25. septembra 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. decembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA]

██████████ ktorou namieta porušenie svojich základných práv a slobôd podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 8 ods. 2, čl. 40 ods. 3 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Tdov 15/2016 z 25. septembra 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ síce v sťažnosti uvádza, že ide o uznesenie z 3. novembra 2017, ale z priloženej fotokópie vyplýva, že napadnuté uznesenie bolo vydané 25. septembra 2017, z čoho ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti vychádzal. Sťažovateľ tvrdí, že sťažnosť podáva v zákonnej dvojmesačnej lehote, keďže napadnuté uznesenie mu bolo doručené 8. novembra 2017.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) sp. zn. PK-1 T 1/2012 z 21. augusta 2013 uznaný za vinného z obzvlášť závažného zločinu vraždy spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 145 ods. 1 a 2 písm. b) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. c) Trestného zákona, za čo mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 23 rokov (ako aj trest prepadnutia veci a ochranný dohľad, pozn.). Spolu s ním bol odsúdený aj spoluobvinený ██████████ (ďalej len „spoluobvinený“).

Proti odsudzujúcemu rozsudku špecializovaného trestného súdu podali odvolania obaja obvinení, ako aj prokurátor. O odvolaniach rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 To 9/2013 z 20. novembra 2013 tak, že všetky zamietol ako nedôvodné.

Sťažovateľ podal proti právoplatnému odsudzujúcemu rozsudku dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd ako dovolací súd uznesením sp. zn. 2 TdoV 4/2016 z 26. mája 2016 tak, že ho odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, v zmysle ktorého dovolací súd odmietne dovolanie (aj) vtedy, ak je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Trestného poriadku.

Následne sťažovateľ (ako aj spoluobvinený) podal proti odsudzujúcemu rozsudku druhé dovolanie, založené na iných dôvodoch než prvé dovolanie. Namietal, že spoluobvinený požadoval v postavení svedka v prípravnom konaní prítomnosť obhajcu, čo mu vyšetrovateľom nebolo umožnené a následne pod nátlakom a za použitia ľsti vyšetrovateľom označil miesto, kde sa nachádzalo telo obete a usvedčil seba aj sťažovateľa zo spáchania stíhaného skutku. Druhé dovolanie sťažovateľa bolo založené na dôvodoch ustanovených v § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku. O jeho druhom dovolaní najvyšší súd rozhodol napadnutým uznesením sp. zn. 1 Tdov 15/2016 z 25. septembra 2017, ktoré taktiež odmietol podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku.

V napadnutom uznesení najvyššieho súdu sa okrem iného uvádza:

„Pokiaľ ide o dovolateľa [REDAKOVANÉ] z obsahu predloženého spisu vyplýva, že u tohto nebolo možné konštatovať splnenie podmienky uvedenej v odseku 4 § 371 Tr. por., čo má za následok, že jeho námietkami – ani raz do právoplatného skončenia trestného stíhania nevytýkanými – sa nebolo možné v dovolacom konaní vecne zaoberať (v danej súvislosti možno poukázať i na všeobecne platnú axiomu, že zákon poskytuje ochranu tomu, kto sa o svoje práva náležite stará).

Dovolací súd považuje za nevyhnutné k vyššie uvedeného záveru zároveň dodať, že na konštatovanie splnenia podmienky predchádzajúcej výtky u obvineného by bolo potrebné, aby bola v dovolacom konaní uplatnená okolnosť v skoršom priebehu konania aj skutočne vytýkaná, t. j. aby bola táto predostretá ako výhrada (v posudzovanom prípade bol potrebný poukaz na potrebu vylúčiť určité dôkazy z hodnotenia s poukazom na v dovolaní uvádzané okolnosti), a to navyše ním samotným, nie napríklad spoluobvineným či prokurátorom (splnenie podmienky v zmysle § 371 ods. 4 veta prvá Tr. por. sa teda posudzuje samostatne).“

Sťažovateľ v sťažnosti v prvom rade vyjadruje nesúhlas so záverom najvyššieho súdu, podľa ktorého ani raz do právoplatného skončenia trestného stíhania neuplatnil výhrady proti v dovolaní namietanému porušeniu zákona, keďže „... namietal dané hrubé porušenie zákona už dňa 8. 3. 2011 v odôvodnení sťažnosti proti uzneseniu

Špecializovaného trestného súdu Pezinok č. k. 22/2011 zo dňa 5. 3. 2011, ktorým sa aj NS SR zaoberal, rozhodnutie č. 2 Tost 7/2011 zo dňa 10. 3. 2011“.

V rámci svojej sťažnostnej argumentácie sťažovateľ poukazuje aj na skutočnosť, že hlavným dôkazom, ktorý ho v predmetnej trestnej veci usvedčoval, bola výpoveď spoluobvineného z 3. marca 2011 a z nej plynúce informácie (nájdenie tela obete, pozn.), pričom obvinený [REDAKOVANÉ] bol v tom čase v procesnom postavení svedka vypočutý bez možnosti zvoliť si obhajcu a bez poučenia o svojich právach vrátane práva na obhajcu. Pod tlakom a vplyvom „klamstva zo strany vyšetrovateľa, ktorý mu sľúbil – ak ukáže telo – čiže hlavný dôkaz voči jeho i sťažovateľovej osobe (teda za porušenia práva zákazu sebaobviňovania), o tele OČTK nemali vedomosť sa spoluobvinený [REDAKOVANÉ] rozhodol ukázať miesto hrobu“.

Usvedčujúcu výpoveď spoluobvineného sťažovateľ považuje za nezákonnú a rovnako všetky z nej vyplývajúce dôkazy (nález tela) považuje za nezákonné. Výpoveď spoluobvineného bola podľa sťažovateľa v rozpore so zákazom donútenia k priznaniu, keďže nikoho nemožno nútiť, aby usvedčoval sám seba. Odopretím prístupu k obhajcovi spoluobvinenému došlo podľa argumentácie sťažovateľa nielen k „sebausvedčeniu“ spoluobvineného, ale aj k usvedčeniu sťažovateľa. Sťažovateľ v tejto súvislosti v sťažnosti uvádza:

„... Fakt, že spoluobvinený [REDAKOVANÉ] mal znemožnený prístup k obhajcovi, umožnilo OČTK oklamať ho neprimerane nízkym trestom a prinútiť ho samousvedčovať sa a vydať hlavný dôkaz v danom konaní, mal katastrofálny a nezvratný dopad na právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie.

Táto skutočnosť má podstatný význam pri hodnotení následne vykonaných dôkazov – obhliadky miesta činu a následne zabezpečeného dôkazu – tela poškodeného, spolu s nezákonnou výpoveďou spoluobvineného [REDAKOVANÉ], pretože tieto sú hlavné dôkazy voči sťažovateľovej osobe.“

Vzhľadom na skutočnosti uvedené v sťažnosti sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné práva [REDAKOVANÉ] podľa čl. 17 odsek 2 a čl. 50 odsek 3 v spojení s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 8 odsek 2 a čl. 40 odsek 3 v spojení s čl. 36 odsek 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 odsek 1, odsek 3 písmena b) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. 11. 2017 spisová značka 1 TdoV 15/2016 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 2017 spisová značka 1 TdoV 15/2016 z 3. 11. 2017 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

3. Ústavný súd Slovenskej republiky ukladá povinnosť nahradiť trovy ustanovenému obhajcovi v zastúpení [REDAKOVANÉ] pred Ústavným súdom po jeho vyčíslení obhajcom, ktorú mu je povinný zaplatiť Najvyšší súd Slovenskej republiky do dvoch mesiacov od vydania nálezu.“

Sťažovateľ zároveň požiadal, aby mu ústavný súd ustanovil právneho zástupcu z radov advokátov.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jej prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ podľa petitu namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 8 ods. 2, čl. 40 ods. 3 a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

V nadväznosti na petit sťažnosti ústavný súd pripomína, že podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí rozsah predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 287/2011).

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sa ústavný súd sústredil na posúdenie, či sťažnosť nemožno považovať za zjavne neopodstatnenú. Z už citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde totiž vyplýva, že jednou z úloh ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď napadnutým postupom alebo napadnutým rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného

orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Vychádzajúc zo sťažnostnej argumentácie smerujúcej (výhradne) proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, možno za kľúčovú námietku sťažovateľa považovať jeho tvrdenie, že najvyšší súd nesprávne konštatoval, že nenamietal v predchádzajúcich štádiách trestného konania v dovolaní vytýkané nedostatky (nezákonne získanú výpoveď spoluobvineného v postavení svedka a z nej plynúce usvedčenie sťažovateľa a označenie miesta tela obete), v dôsledku čoho sa potom dovolací súd meritórne už jeho dovolacími námietkami s poukazom na § 371 ods. 4 Trestného poriadku nezaoberal.

Podľa § 371 ods. 4 Trestného poriadku dôvody podľa odseku 1 písm. a) až g) nemožno použiť, ak táto okolnosť bola tomu, kto podáva dovolanie, známa už v pôvodnom konaní a nenamietal ju najneskôr v konaní pred odvolacím súdom; to neplatí, ak dovolanie podáva minister spravodlivosti. Podnet podľa odseku 3 nemožno použiť na podanie dovolania, ak ho podala osoba uvedená v § 369 ods. 2 alebo 5, namietaná okolnosť bola tejto osobe známa už v pôvodnom konaní a nebola namietaná najneskôr v konaní pred odvolacím súdom.

Ústavný súd už vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti vyhodnotil z ústavného hľadiska za akceptovateľný a udržateľný, že záver najvyššieho súdu o tom, že na kľúčovú námietku sťažovateľa nemožno prihliadať vzhľadom na to, že ju neuplatnil v predchádzajúcich štádiách trestného konania (pozri uznesenie sp. zn. II. ÚS 499/2016 z 15. júna 2016). Rovnako považuje za potrebné poukázať na svoju ustálenú rozhodovaciu prax, podľa ktorej odmieta už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti, v ktorých sťažovatelia v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatnia v konaní pred ústavným súdom

argumentáciu, ktorú mohli predniesť, ale nepredniesli v konaní pred všeobecnými súdmi (pozri napr. III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04, IV. ÚS 266/08, II. ÚS 399/2014).

Sťažovateľ na podporu svojej argumentácie predložil ústavnému súdu odôvodnenie svojej sťažnosti z 8. marca 2011 smerujúcej proti uzneseniu špecializovaného trestného súdu sp. zn. Tp 21/2011 z 5. marca 2011, ktorým tento súd rozhodol o vzatí sťažovateľa do väzby (ďalej len „sťažnosť proti uzneseniu o vzatí do väzby“). V rámci sťažnostnej argumentácie poukazuje aj na skutočnosť, že obvinenie mu bolo vznesené na základe výpovede svedka [REDACTED] (neskôr spoluobvineného), pričom svedok [REDACTED] nebol poučený o svojom práve zvoliť si obhajcu a radiť sa s ním už v priebehu zadržania. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby (podanej obhajcom sťažovateľa) taktiež poukázal na to, že vyšetrovateľ použil pri výsluchu svedka [REDACTED] lešť spočívajúcu v príslube neprimerane nízkeho trestu v prípade spolupráce s orgánmi činnými v trestnom konaní, pričom *«Následne vykonané procesné úkony, ktoré boli vykonané na základe takto zabezpečeného nezákonného dôkazu – výsluchu „svedka“ [REDACTED] je preto potrebné považovať za nezákonné a teda neúčinné.»*

O sťažnosti proti uzneseniu o vzatí do väzby rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Tost 7/2011 z 10. marca 2011, v ktorom okrem iného uviedol, že *„Pokiaľ sa týka sťažnostných námietok obvineného [REDACTED] ohľadne usvedčujúcich výpovedí spoluobvineného [REDACTED] najvyšší súd k tomu uvádza, že jednak jeho výpoveď v pozícii podozrivého (zadržaného) zodpovedala kritériám ustanovenia § 85 ods. 6 Tr. por., keď [REDACTED] bol poučený o práve zvoliť si obhajcu... (nečitateľný text, pozn.) výslovne odmietol.*

Na druhej strane [REDACTED] svoju usvedčujúcu výpoveď zopakoval aj v postavení obvineného a za prítomnosti obhajcu. Uvedené dôkazy spolu s ostatnými dôkazmi nazhromaždenými v spise (utajení svedkovia, domové prehliadky a previerka výpovedí) aj podľa názoru najvyššieho súdu zakladajú dôvodné podozrenie, že obvinení sa skutku mali dopustiť tak, ako je to uvedené v skutkovej vete uznesenia o vznesení obvinenia vyšetrovateľa, čím je daná základná podmienka väzobného stíhania.“

Najvyšší súd sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o vzatí do väzby podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

Na základe uvedených skutočností nemožno síce spochybňovať tvrdenie sťažovateľa, že argumentáciu uplatnenú v dovolaní uviedol už v skoršom štádiu trestného konania, konkrétne v prípravnom konaní pri rozhodovaní o jeho väzbe (nie však v súdnom konaní, teda po podaní obžaloby), avšak táto skutočnosť nemení nič na fakte, že sťažovateľ po podaní obžaloby mal v priebehu celého súdneho konania (prostredníctvom svojich procesných úkonov, vrátane riadnych opravných prostriedkov) možnosť poukazovať na nezákonnosť výpovede spoluobvineného a z nej plynúce dôsledky (usvedčenie sťažovateľa, nález tela). Navyše, sťažovateľ bol v priebehu celého trestného konania zastúpený kvalifikovaným obhajcom, ktorému nič nebránilo na tvrdenie dôkazov poukazovať a domáhať sa, ako to uviedol aj najvyšší súd, vylúčenia určitých dôkazov z hodnotenia s poukazom na ich nezákonnosť, čo sa však nestalo.

Ústavný súd preto považuje záver najvyššieho súdu o tom, že sťažovateľ námietky uplatnené v dovolaní do právoplatného skončenia trestného stíhania skutočne nevytýkal, za ústavne akceptovateľný, v dôsledku čoho sa najvyšší súd ako súd dovolací nimi meritórne zaoberať nemohol.

Samotné námietky sťažovateľa týkajúce sa postupu orgánov činných v trestnom konaní pri vypočutí spoluobvineného v postavení svedka a z toho plynúce ďalšie skutočnosti sa nemôžu stať predmetom ústavného prieskumu ústavného súdu, keďže najvyšší súd ako súd dovolací sa nimi v napadnutom uznesení meritórne nezaoberal, a preto ústavný súd nemôže tieto námietky v súvislosti s napadnutým uznesením najvyššieho súdu preskúmať.

Vzhľadom na uvedené zodpovedá podľa názoru ústavného súdu záver najvyššieho súdu o nemožnosti preskúmať námietky sťažovateľa, zakladajúce prípustnosť dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku, tak zneniu zákona (§ 371 ods. 4 Trestného poriadku), ako aj ustálenej rozhodovacej praxi najvyššieho súdu. Ústavný súd

preto pri predbežnom prerokovaní vyhodnotil námietky sťažovateľa ako nedôvodné a jeho sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. marca 2018